

Scenariusz 1

Temat lekcji: Czym się zajmują organizacje pozarządowe?

Autor: Aleksandra Rzążewska / Stowarzyszenie Dziennikarzy i Dokumentalistów „Koncentrat”

Grupa docelowa: scenariusz jest przeznaczony dla nauczycieli (WOS-u, wychowawców, szkolnych pedagogów, opiekunów szkolnych kół wolontariatu) pracujących z licealistami; może być realizowany zarówno na godzinach wychowawczych, lekcjach wiedzy o społeczeństwie, jak i na zajęciach dodatkowych (np. przeznaczonych dla szkolnego koła wolontariatu); scenariusz można też wykorzystać w pracy z gimnazjalistami zainteresowanymi tematem (konieczne może się okazać uproszczenie niektórych zagadnień);

Cele lekcji:

- zwiększenie wiedzy uczniów na temat organizacji pozarządowych,
- zapoznanie uczniów z podstawowymi pojęciami związanymi z funkcjonowaniem trzeciego sektora,
- wyjaśnienie (na przykładach) czym się zajmują i jakie funkcje pełnią stowarzyszenia i fundacje,
- rozbudzenie refleksji dotyczącej roli organizacji pozarządowych w społeczeństwie obywatelskim,
- uwrażliwienie uczniów na to, jak skomplikowane jest rozwiązywanie problemów społecznych i jak ważne są oddolne działania obywateli, którzy zrzeszają się, by wspólnie realizować ważne cele,
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie – skutecznej komunikacji i współdziałania,
- rozwijanie umiejętności wystąpień publicznych – sprawnego przedstawiania wypracowanych wspólnie pomysłów;

Czas: 2 godziny dydaktyczne (90 minut)

Formy pracy: praca w grupach, miniwykład, burza mózgów, dyskusja;

Środki dydaktyczne: wybrane teksty z książki „Od trzeciej strony” (dostępne na: www.odtrzeciejstrony.pl/poczytaj), duże kolorowe kartony (jeden karton na grupę 4 lub 5 osób), kolorowe kartki formatu A4, długopisy, flamastry, tablica tradycyjna lub flipchart;

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie (20 minut)

- Prowadzący zwraca uwagę uczniów na to, że 40 proc. Polaków nie wie, czym są organizacje pozarządowe. Prosi uczestników zajęć o wymienienie wszystkich skojarzeń związanych z hasłem „organizacja pozarządowa” i zapisuje je na tablicy (także te nietrafione). Jeśli jest z tym problem, podpowiada najprostsze (np. stowarzyszenie, fundacja, wolontariusz, projekt, akcja, obywatele, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, 1 procent) – to one pozwolą uczniom generować kolejne skojarzenia.
- Prowadzący podsumowuje burzę mózgów – wyjaśnia, że organizacje pozarządowe nazywane również społecznymi, obywatelskimi, non-profit albo NGO (ang. *non governmental organisation*) działają na rzecz zmiany społecznej. Podkreśla, że nie są elementem struktury państwa, a ich celem nie jest wypracowanie zysku. Wprowadza też określenie „III sektor” i przypomina czym są pozostałe dwa sektory (I – państwo, II – biznes). Zakreśla kółkiem te wypisane na tablicy skojarzenia, które są najbardziej trafne i przydatne podczas rozmowy o organizacjach pozarządowych.

→ Prowadzący podkreśla, że najczęściej, gdy mówi się o organizacjach pozarządowych i trzecim sektorze, ma się na myśli stowarzyszenia i fundacje. Pyta, czy uczniowie wiedzą, ile jest w Polsce zarejestrowanych stowarzyszeń i fundacji i proponuje 4 możliwe odpowiedzi (uczniowie odpowiadają – jak w głosowaniu – przez podniesienie ręki):

- około 100,
- około 1000,
- około 10 000,
- ponad 100 tys.

→ Nauczyciel wyjaśnia, że w Polsce jest zarejestrowanych ponad 100 tys. stowarzyszeń i 17 tys. fundacji, z czego ok. 70 proc. (czyli 80 tys.) rzeczywiście prowadzi działalność (na podst. danych z rejestru REGON oraz badań Stowarzyszenia Klon/Jawor „Kondycja sektora organizacji pozarządowych” z 2015 r., www.ngo.pl/liczba-ngo). Podkreśla, że wiele osób nie docenia roli organizacji pozarządowych i źle szacuje ich liczbę, bo nie zdaje sobie sprawy, że za wieloma inicjatywami stoją właśnie one. Dodaje, że w Polsce funkcjonuje również około 50 tys. innych podmiotów, które działają w szeroko rozumianej sferze społecznej (m.in. koła łowieckie, związki zawodowe, spółdzielnie socjalne, organizacje pracodawców, koła gospodyń wiejskich, kółka rolnicze, instytucje kościelne, partie polityczne). Następnie proponuje pierwsze ćwiczenie w podgrupach.

2. Ćwiczenie: Wymyśl swój projekt (30 minut)

→ Nauczyciel prosi uczniów, by napisali na kartkach, czym się interesują – każdy ma wymienić dokładnie dwie aktywności / sfery (chodzi o hasła typu: muzyka, film, czytanie książek, moda, fitness, sport, historia, polityka, gotowanie, teatr). Uczniowie ujawniają, co napisali na kartkach i łączą się na tej podstawie w 3, 4 lub 5-osobowe grupy (powstanie np. grupa filmowa, grupa muzyczna, grupa sportowa; prawdopodobnie niektórzy, o rzadszych zainteresowaniach, będą musieli pójść na kompromis);

→ Każda grupa ma za zadanie wypracowanie pomysłu na miniprojekt – inicjatywę, która pokaże, że to, czym się interesują, jest wartościowe, ciekawe, rozwijające. Ważne, by było to przedsięwzięcie skierowane do ich rówieśników i możliwe do zrealizowania przez członków grupy (np. rajd rowerowy, cykl spotkań z podróżnikami, wymienialnia książek, szkolny festiwal filmowy).

→ Na dużych kartonach każda grupa wypisuje najważniejsze hasła związane ze swoim projektem, określając m.in.:

- planowaną liczbę uczestników,
- czas i miejsce akcji,
- potrzebne akcesoria,
- budżet projektu,
- sposób, w jaki będą zachęcać do udziału w inicjatywie;

→ Uczniowie pracują 15 minut, nauczyciel krąży między grupami, odpowiadając na pytania, udzielając wsparcia, zwracając uwagę na wady i zalety konkretnych pomysłów.

→ Każdy zespół ma 3 minuty na przedstawienie swojego projektu – uczniowie decydują, w jaki sposób to zrobić (czy wychodzą na środek, czy robi to cały zespół, czy wybrana osoba, w jaki sposób zwracają się do klasy, czy inni uczniowie mogą zadawać pytania itd.).

Podsumowanie ćwiczenia: nauczyciel krótko omawia efekty pracy każdej z grup – podkreśla mocne strony projektów, zwraca uwagę na to, które elementy bez problemu udałoby się zrealizować, docenia oryginalność pomysłów, zaangażowanie uczniów, zwraca również uwagę na sposób, w jaki

zaprezentowali swój pomysł i podpowiada, nad czym mogą jeszcze popracować (np. nad zwięzłością wypowiedzi, nawiązaniem kontaktu ze słuchaczami).

3. Rozwinięcie (30 minut)

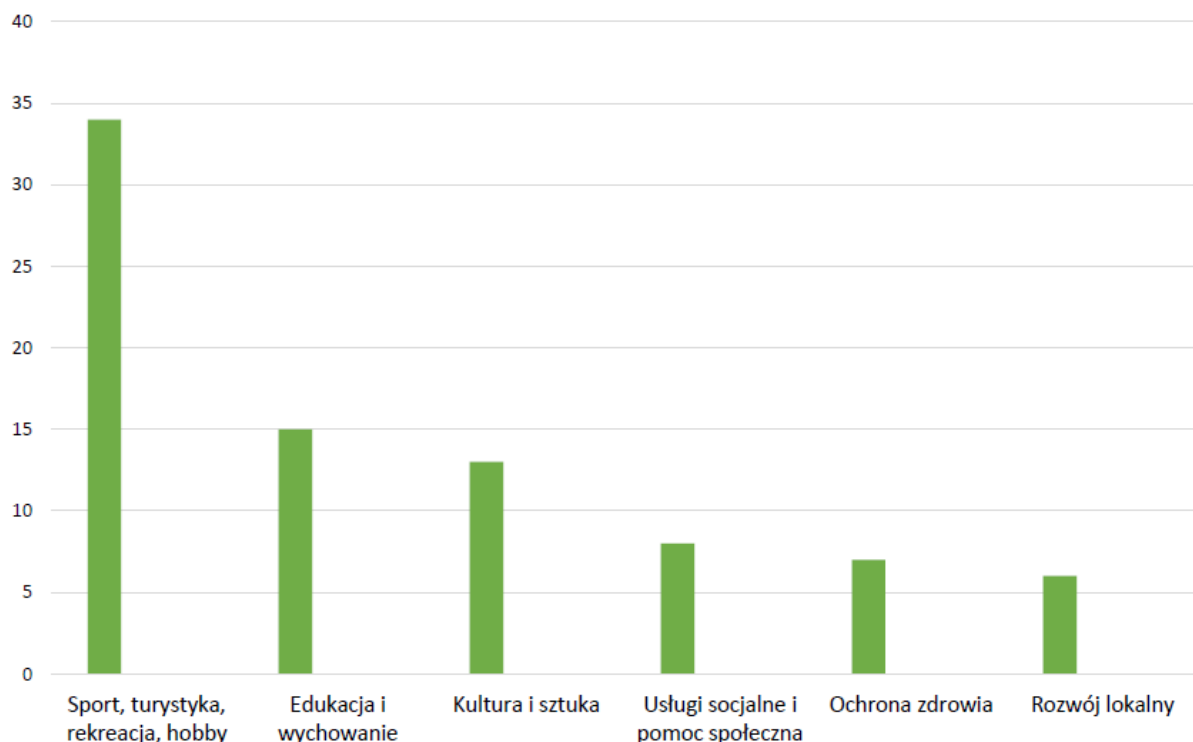
→ Nauczyciel rozpoczyna dyskusję związaną z tym, czy wymyślone przez poszczególne grupy projekty mogłyby być zrealizowane we współpracy ze stowarzyszeniami albo fundacjami, a więc, czy organizacje pozarządowe zajmują się np. organizacją imprez sportowych, festiwali filmowych, warsztatów kulinarnych (nauczyciel nawiązuje tu do tematyki uczniowskich projektów).

→ Nauczyciel podsumowuje dyskusję, wyjaśniając uczniom, że:

- organizacje pozarządowe są aktywne na wszystkich polach,
- zaledwie 7 proc. organizacji zajmuje się działalnością charytatywną, a więc niesieniem pomocy,
- stowarzyszenia mogą działać na rzecz swoich członków i często właśnie z tego powodu powstają (np. organizacje hobbyistyczne);

→ Nauczyciel pokazuje uczniom wykres i omawia go, przywołując przykłady konkretnych organizacji zajmujących się wymienionymi działaniami (warto posłużyć się przykładami organizacji opisanych w książce „Od trzeciej strony” i polecić uczniom zapoznanie się z wybranymi tekstami dostępnymi na www.odtrzeciejstrony.pl/poczytaj).

Czym się zajmują polskie organizacje pozarządowe?

Na podst. wyników badań Stowarzyszenia Klon/Jawor "Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce" z 2015 r.

→ Nauczyciel zwraca uwagę uczniów, że czym innym jest obszar działania organizacji (np. ochrona zdrowia), a czym innym jej funkcja (np. działanie na rzecz interesów mniejszości). Rozpoczyna dyskusję o tym, jakie funkcje pełnią stowarzyszenia i fundacje (warto oprzeć ją na podziale opisanym

w artykule „Po co są organizacje pozarządowe?” dostępnym na: www.fakty.ngo.pl/rola-ngo). Wybrane 3-4 funkcje można omówić dokładniej w oparciu o konkretne przykłady (np. pokazując, że dają ludziom zatrudnienie i uświadamiając uczniom, że w trzecim sektorze mogą też znaleźć pracę).

4. Podsumowanie lekcji (10 minut)

→ Prowadzący przypomina, jaką wiedzę uczestnicy zdobyli podczas lekcji i rekomenduje osobom szczególnie zainteresowanym tematem samodzielne jej poszerzanie. Zachęca do pobrania książki „Od trzeciej strony” w wersji elektronicznej (www.odtrzeciejstrony.pl/ksiazka/pobierz-elektroniczna) i do poszukiwania w sieci merytorycznych tekstów na temat trzeciego sektora (np. na portalu www.ngo.pl).

Scenariusz jest dostępny na licencji CC BY-SA 4.0 – <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>